

**ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН 2020 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН,
ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД ХИЙСЭН АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН**

Огноо: 2021.4.25

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Аудитын код:	САГ- 2021/19/СТА- ТЕЗ	Шалгагдсан байгууллага, нэгжийн нэр:	Хүний эрхийн үндэсний комисс
Аудит хийсэн бүтцийн нэгжийн нэр:	Аудитын хоёрдугаар газар	Аудит хийсэн баг, албан тушаалтан	Ахлах аудитор Л.Нямтөмөр Аудитор М.Лхагвасүрэн

Хоёр. Байгууллага, нэгжийн тоо болон санал дүгнэлтийн талаарх мэдээлэл

№	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр/ангилал	Байгууллага, нэгжийн тоо					Гаргасан санал дүгнэлтийн хэлбэр			
		Аудит хамрагдах	Үүнээс: Аудит хийсэн хэлбэр				Зөрчилгүй	Хязгаарлалттай	Сөрөг	Дүгнэлт өгөхөөс тагталзсан
			Санал дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт	Итгэл үзүүлсэн	Аудит хийгээгүй				
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Хүний эрхийн Үндэсний Комисс	1	1					1		
	ДҮН	1	1					1		

Гурав. Аудитын үр дүн

2.1 Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл:

/Сая төгрөг/

№	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Алдаа зөрчлийн		Үүнээс			
		тоо	дүн	Зөвлөмж	Төлбөрийн акт	Албан шаардлага	Хууль хяналтын бусад байгууллагад шилжүүлсэн
A	1	2	3	4	5	6	7
1	Хүний эрхийн Үндэсний Комисс	8	311.0	5		3	
	Дүн	8	311.0	5		3	

2.2 Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг ач холбогдлоор нь эрэмбэлж танилцуулах:

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 1

Бэлтгэн нийлүүлэгчээс тараах материал, ажлын хувцас нийт 18.0 сая төгрөгийн бараа материалыг шууд гэрээ байгуулж худалдан авалт хийсэн нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.4-т *"...бараа нийлүүлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэх этгээдийг чөлөөт өрсөлдөөн, нээлттэй сонгон шалгаруулалтын аргаар сонгох"*, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.2.1-т *"...техникийн саналын шаардлага хангасан 3 ба түүнээс дээш этгээдэд үнийн санал ирүүлэхийг мэдэгдэх"* заалт, Босго үнийг шинэчлэн батлах тухай Монгол Улсын Засгийн газрын 2013 оны 68 дугаар тогтоолоор өөрчлөлт орсон босго үнийн хязгаартай тус тус нийцэхгүй, Санхүүгийн тайлангийн "Үнэн зөв байх" батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна..

Шийдвэрлэсэн нь:Зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх албан шаардлага хүргүүлэв.

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 2.

Өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй, тайлант онд 121.3 сая төгрөгийн авлага, 25.1 сая төгрөгийн өглөгийн үлдэгдэлтэй байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д *"Төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх"*, мөн хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2-т *"Төсвийн ерөнхийлөн захирагч төсвийн удирдлагын талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ"*, 14.2.2-т *"өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн санхүүжилтийг бодитой тодорхойлох"* заалттай нийцэхгүй, санхүүгийн тайлангийн эрх ба үүрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төсвийн тухай хуулийг мөрдөж ажиллах, авлага өглөг үүсгэхгүй байх, албан шаардлага хүргүүлэв.

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 3.

Тайлант хугацаанд Шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулбал зохих 117 мэдээллээс 77 мэдээллийг хугацаанд нь, Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн хөтөлбөр, батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, хэтрэлт хэмнэлтийн шалтгаан бусад байршуулбал зохих 34 мэдээлэл, цалингийн зардлаас бусад таван сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий орлогын 429.3 сая, зарлагын 145.6 сая төгрөгийн мэдээллийг тус тус хугацаа хоцроож байршуулсан, өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй нь Шилэн дансны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.3-т *"тогтоосон хугацаанд, тогтмол, шуурхай мэдээлдэг байх"* заалттай нийцэхгүй, санхүүгийн тайлангийн "Эрх ба үүрэг" батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь:Зөрчлийг арилгах албан шаардлага хүргүүлэв.

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 4.

Засгийн газрын 11 дүгээр байрны 2021 оны түрээсийн төлбөрт 47.2 сая төгрөгийг урьдчилан шилжүүлсэн байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д *"төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх"*, Төсвийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.7-д *"Энэ хуулийн 43 дугаар зүйлд зааснаас бусад тохиолдолд төсвийн жил дуусахад төсвийн*

захирагчийн төсөв зарцуулах эрх нь дуусгавар болох бөгөөд төсвийн захирагчийн төсвийн зарцуулагдаагүй үлдэгдлийг тухайн шатны төсвийн ерөнхий дансанд татан төвлөрүүлнэ”, 43.5-д “Төсвийн захирагч нь энэ хуулийн 43.1.3, 43.1.5-д зааснаас бусад төсвийг хоёр төсвийн жил дамжуулан зарцуулахгүй байх” заалтуудыг мөрдөж ажиллаагүй, санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “Үнэн зөв байх” батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах, төсвийн зарцуулагдаагүй үлдэгдлийг төсвийн ерөнхий дансанд төвлөрүүлж байх, авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх, холбогдох хууль, тогтоомжийг мөрдөж ажиллах зөвлөмж өгсөн.

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 5

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын шийдвэргүйгээр 37.3 сая төгрөгийн оффисын тавилга, 52.0 сая төгрөгийн компьютер хэрэгсэл худалдан авахаар урьдчилан шилжүүлсэн байна.

Энэ нь Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.2-т *“Төрийн өмчийн үл хөдлөх хөрөнгө, хуулийн этгээдийн эрх хэмжээнд хамааруулснаас бусад хөдлөх хөрөнгийг Засгийн газрын шийдвэрээр, Засгийн газраас зөвшөөрөл олгосон тохиолдолд төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын шийдвэрээр шилжүүлж болно.”*, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын 2019 оны 271 тоот тогтоолоор баталсан *“Төрийн болон орон нутгийн өмчид эд хөрөнгө олж авах бүртгэх, данснаас хасах, шилжүүлэх” журмын 1.2-т “Төрийн өмчит хуулийн этгээд нь эд хөрөнгө олж авах, бүртгэх, худалдах, акталж данснаас хасах, шилжүүлэх тухай саналаа энэ журамд заасны дагуу Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газарт тавьж шийдвэрлүүлнэ”* заалтуудыг тус тус мөрдөж ажиллаагүй, санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “Үнэн зөв байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын шийдвэрийг үндэслэн эд хөрөнгө авч байх зөвлөмж өгсөн.

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 6

2001-2014 онуудад худалдан авсан 376.9 сая төгрөгийн элэгдлээрээ өртгөө бүрэн нөхсөн үндсэн хөрөнгийг цаашид ашиглах болон дахин үнэлүүлэн бодит үнэ цэнээр бүртгэх асуудлыг холбогдох байгууллагаар шийдвэрлүүлэх талаар арга хэмжээ авч ажиллаагүй байна.

Энэ нь УСНББОУС 17-д Үндсэн хөрөнгө –дансны үнэ ба бодит үнэ цэнийн хооронд материаллаг зөрүү гаргахгүй байх үүднээс тайлагналын үеийн эцэс бүрт хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ, ашиглалтын хугацааг тооцож үздэг байх, шаардлагатай бол хөрөнгийг дахин үнэлэх, мөн тус стандартын Элэгдүүлэх дүн ба элэгдүүлэх хугацаа хэсэгт *“Хөрөнгийн үлдэх өртөг ба ашиглалтын хугацааг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянах ёстой”*, ТӨБЗГ-ийн 271 тогтоолоор баталсан журам 7 дугаар зүйлд *“Хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа болон үнийг шинэчлэн тогтоох”*, заалтуудыг тус тус мөрдөж

ажиллаагүй, санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “Оршин байх” батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Элэгдлээрээ өртгөө бүрэн нөхсөн үндсэн хөрөнгийг цаашид ашиглах болон дахин үнэлүүлэн бодит үнэ цэнээр бүртгэх асуудлыг холбогдох байгууллагаар шийдвэрлүүлэх талаар арга хэмжээ авч ажиллах зөвлөмж өгсөн.

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 7.

Эд хөрөнгийн жилийн эцсийн тооллогыг хугацаанд нь хийгээгүй байна. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1-д *“Хөрөнгө, төлбөр тооцооны тооллого хийх зохион байгуулалтын асуудлыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага, ерөнхий нягтлан бодогч нар хариуцна”*, 12.2-т Хөрөнгө, төлбөр тооцооны тооллогыг дараах тохиолдолд заавал хийнэ: 12.2.1-т *“жилийн санхүүгийн тайлан гаргахын өмнө”*, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 71 дүгээр зүйл *“Эд хөрөнгийн тооллогын бэлтгэлийг хангах”* заалтуудыг тус тус мөрдөж ажиллаагүй, санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “Оршин байх” батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Жилийн санхүүгийн тайлан гарахын өмнө тооллого хийж байх зөвлөмж өгсөн.

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 8

Гар сканер ажлын үнэмлэхийн уут, мэдээллийн самбар хулдаасан хэвлэл зэрэг 10.1 сая төгрөгийн барааг бүлэг хооронд шилжүүлэн хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн зардлаас санхүүжүүлж худалдан авсан.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 16-дугаар зүйлийн 16.5.5-д *“Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах”*, 41.2-т Бүх шатны төсвийн захирагч төсвийн хэрэгжилтийн талаар дараах үүрэг хүлээнэ: 41 дүгээр зүйлийн 41.2.3-т *“төсвийн гүйцэтгэлийг хууль тогтоомжийн дагуу хэрэгжүүлж тайлагнах”*, Сангийн сайдын 2013 оны 73 тоот тушаалаар батлагдсан Төсвийн захирагчийн төсөвт зохицуулалт хийх журам *“Бүлэг хооронд шилжүүлэн зарцуулахгүй байх”* заалтуудыг мөрдөж ажиллаагүй, санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “Үнэн зөв байх” батламж мэдэгдлийг хангаж ажиллаагүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах, холбогдох хууль тогтоомж, тушаал шийдвэрийг мөрдөж төсвийг бүлэг хооронд шилжүүлэхгүй байх зөвлөмж өгсөн.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ АУДИТОР**

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг
Бага тойруу-3, Засгийн газрын IV байр
Утас: 26-04-37, Факс: 51-26-42-30
E-mail: info@audit.gov.mn

**ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ
КОМИССЫН ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР
ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ Ж.ХУНАН
ТАНАА**

2024.04.26 № 1312
тантай _____-ны № _____-т
Аудитын санал дүгнэлт

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.5-д заасны дагуу Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт дурдсан алдаа, зөрчлийн үр нөлөөг эс тооцвол Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторов баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, шалгадагч этгээдээс хараат бус, аудиторов ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Аудитаар эрх бүхий байгууллагын шийдвэргүйгээр үндсэн хөрөнгө худалдан авахаар төлбөрийг урьдчилан шилжүүлсэн, худалдан авах ажиллагааны хууль журам зөрчсөн, батлагдсан төсвийг зориулалт бусаар зарцуулсан, материаллаг хэмжээтэй авлага, өглөг үүсгэсэн, эд хөрөнгийн тооллогыг хугацаанд нь хийгээгүй зэрэг нийт 311.0 сая төгрөгийн залруулаагүй алдаа зөрчил илэрсэн нь бидний тогтоосон материаллаг байдлын түвшнийг давж, холбогдох хууль, журамд нийцээгүй, санхүүгийн тайлангийн "Үнэн зөв байдал", "Толилуулга ба тодруулга", "Эрх ба үүрэг" гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

Д.ЗАНДАНБАТ